

Ağaxan Abdullayev – 75

Muğamat var olan yerdə...

Azərbaycanın milli muğam sənətinin görkəmli nümayəndələrindən biri də Xalq artisti Ağaxan Abdullayev olub. O, güclü, mələhətli və geniş diapazonlu səsi ilə hər kəsi heyran qoyub, sələflərinin yaradıcılıq ənənələrini layiqincə yaşadı. Dövlət televiziya və radiosunun qızıl fondunda bənzərsiz ifaları qorunub saxlanır.

Ağaxan Meyxan oğlu Abdullayev 6 fevral 1950-ci ildə Bakı şəhərinin Türkan kəndində anadan olub. 84 sayılı orta məkəbi və musiqi məktəbinin tar sinfini bitirib. Sonra A.Zeynallı adına Orta İxtisas Musiqi Məktəbində Seyid Şuşinskinin davamçısı Nəriman Əliyevin sinifində təhsil alıb, bir müddət Əbilov adına Mədəniyyət evində muğam müəllimliyi edib. Müsahibələrinin birində əsl xanəndə kimi yetişməsində aldığı müvafiq təhsillə bərabər, Bakı toylarının böyük rolu olduğunu bildirib. Ardınca isə məzunu olduğu A.Zeynallı adına musiqi məktəbində muğam müəllimi kimi çalışıb. Orada dünya şöhrətli muğam ustası Alim Qasımovla dərslər deyib.

O özü gənc ikən muğamın hansısa bir guşəsini necə ifa etmək barədə Seyid Şuşinskidən, Əlibaba Məmmədovdan, Hacıbaba Hüseynovdan, Şövkət xanım Ələkbərovadan məsləhətlər almaqdan çəkinməyib. Düz 50 il əvvəl – 1975-ci ildə Müslüm Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının səhnəsində fəaliyyətə başlayan sənətkar Rusiya, Qazaxıstan,

Məşhur xanəndələrin Azərbaycan Milli Konservatoriyasının fəxri professoru, Xalq artisti Ağaxan Abdullayev haqqında söylədikləri onun sənətkarlığına yüksək həmkar dəyərləri kimi maraqlıdır. Bəzi sitatları yada salaq.

Xalq artisti Arif Babayev: “Ağaxan Abdullayev haqqında danışmağa çox sözü var. O, gözəl sənətkar, ailə başçısı idi. Yəni hərtərəfli adam idi. Ağaxan əsl xanəndə idi, mən deyən xanəndələrdən. Onda kişi hökmü var idi. Uzun müddətdir dostluq edirdik. Təəssüflər olsun ki, çox tez dünyasını dəyişdi. Axır günlərində Ağaxan oğluna toy edəndə onu görüb çox pis oldum. O, bizim sıramızdan gedəndə – dünyasını dəyişəndə bir neçə gün özümə gələ bilmədim. Ağaxan haqqında nə qədər desən, danışmaq olar. Onun səsi hər zaman xalqımıza lazım olacaq və onu qoruyub saxlamaq lazımdır”.

Xalq artisti Mənsur İbrahimov: “Ağaxan Abdullayev Azərbaycan klassik muğam sənətinin görkəmli nümayəndələrindən biri idi. Mən hələ Ağaxan müəllimi Asəf Zeynallıda oxuyan vaxtımdan tanıyırdım.

Bu yazını hazırlayanda unudulmaz sənətkarın tələbəsi olmuş Xalq artisti Alim Qasımovla zəng edib müəllimi haqqında sual verdik.

– Mənim ustam olub Ağaxan müəllim, – dedi. – Bizə muğamı bütün incəliklərinə qədər öyrədirdi. Uğurlarımıza ürək-dən sevinirdi. Təvazökarlıqdan uzaq olsa da, xatırladım ki, müsahibələrinin birində deyib: “25–30 tələbənin içindən bir Alim Qasımov çıxırsa, mənə bəs edir”. Yumor hissi, bəmənəliyi də güclü idi (Amma biz tələbələrə ilə həmişə ciddi davranırdı). Bir dəfə çıxışı zamanı zilə qalxanda operator onu lap yaxından çəkirmiş. Kameranın işığı gözünü qamaşdırdığına görə operatora zarafatla deyib ki, işığı “dalni” yandırma, “blijni” elə, “blijni”...

Onun oğlu Xoşbəxtin toyunda Elnarə Abdullayeva, Simarə İmanova və mən də çıxış edərək təzəbəyə xoşbəxtlik arzulamışdıq. Xatirələr çoxdur. Heyf ki, aramızdan çox tez getdi. Yadıma düşür ki, Suraxanı rayonundakı Səttar Bəhlulzadə adına Mədəniyyət Sarayında Xalq artisti Ağaxan Abdullayevlə vida mərasimi keçirilirdi. Mənə də söz verdilər. Görkəmli sənətkarla bağlı xatirələrimi bölüşdüm və avazla muğam parçası oxuyub onun ruhuna həsr elədim...

Böyük sənətkar muğama bağlılığını sadə dillə belə izah edirdi: “Muğam mənim həyatımdır. Həyatımı ailəm, övladlarım olmadan təsəvvür etmədiyim kimi, muğamsız da təsəvvür etmirəm. Daha geniş mənada əhəmiyyətinə gəlincə, muğam xalqımız üçün təməl daşı, mədəniyyətimizin əzəli mənbəyi, qan yaddaşımız, genimizin kodudur. Şübhə etmirəm ki, bütün dünyada muğamı sevməyən, muğamla mübhəm tellərlə bağlı olmayan əsl azərbaycanlı yoxdur. Bu qədim xalq yaradıcılığı növü hamımızın içindədir, milli məniyyətimizə, şüurumuza həkk olunub”.

Ağaxan Abdullayev “Şöhrət” ordeni, “Qızıl çinar” beynəlxalq, “Humay” və “Simurq” milli mükafatlarına layiq görülüb. Prezident təqaüddəsi olub. Bakının Sabunçu rayonunda, söz-sənət məkanı olan Nardaran qəsəbəsində adına küçə var. Xəzər rayonundakı Türkan qəsəbə Mədəniyyət Evinə də görkəmli muğam ustasının adı verilib.

Uzun illər xərcəng xəstəliyindən əziyyət çəkən Ağaxan Abdullayev 25 dekabr 2016-cı ildə, 66 yaşında vəfat edib. Vəsiyyətinə əsasən, Türkan kənd qəbiristanlığında valideynlərinin yanında torpağa tapşırılıb. Bakının Sabunçu rayonunda, sözün, sənətin daim uca tutulduğu Nardaran kəndində adına küçə var. Bir də onun adını musiqiyə bağlı olan övladları Meyxan, Xoşbəxt, Hikmət və Orxan layiqincə yaşadırlar.

Mərhumun adını daşıyan nəvəsi Ağaxan Abdullayev isə babasının ona vəsiyyətini açıqlayıb: “Babam həmişə məni gəzdirib, getdiyi yerə aparıb. Onlara getməyən kimi, zəng edirdi gəl. Deyirdi ki, istəyirsən xanəndə olmaya bilərsən, amma adımı şərəflə daşı”.

Əli NƏCƏFXANLI
XQ

Gürcüstan, Özbəkistan, ABŞ, Kanada, Almaniya, Hollandiya, İsveç, Belçika, Avstriya, Fransa, Avstraliya, Hindistan, İraq, Tunis, Türkiyə, İran və s. ölkələrdə konsert proqramları ilə çıxışlar edib.

...Ağaxan Abdullayevin 20 il əvvəl Təbrizdə verdiyi konsertin videokadrlarına baxıram. Səsinin “rəngləri” salonda əlvan bir aura yaradır. Musiqisəvərlər Təbrizin “dolanbadolan” küçələrindən axışblar ora, tez-tez sənətkarın ifalarını alqışlayırlar. Ağaxanın ağayana tövrləri də bəyənilir, qavalını sevə-sevə “şapalaqlayır”. Arada “Nərgizim”i oxuyur. Elə bilirəm ki, “Təbrizim” deyir. Oxuya-oxuya, sanki, özünü dinləyir, öz varlığını hiss edir. Üşşəqləri, əraqları, mayələri, zəngülələri, təsnifləri sehirli təsir bağışlayır. Elə bil ki, hələ 100 il əvvəl təşkil edilən “Şərq konsertləri”ndən biridir. Burada hasarları aşan azanabənzər çağırışlar da var, uca səs “minarə”ləri də könül oxşayır:

*Quru yer üstə qədəm qoyma,
minnətin çəkirim,
Göz üstə qoy qədəmin,
yari mahipərə, yeri...*

Onu dinlədikcə düşünürəm ki, bu möcüzəni yalnız uşaqlığından Bakı kəndlərində muğamlarımızı, necə deyərlər, hərf-hərf, səs-səs öyrənən bir sənətkar yarada bilər. Bakı kəndləri də, bəllidir ki, muğam hadisələrinin episentridir. Səs və ifa möcüzələri burdan dalğa-dalğa yayılaraq ta Təbrizə, Daşkəndə, Dehliyə, Bağdada, Parisəcən gəlib çıxır...

dım. Yəni hardasa 30 ildən çoxdur ki, tanışlığımız var idi. Elə oldu ki, biz onunla dəfələrlə xarici ölkələrdə, Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində səfərlərdə olduq. Televiziya Muğam Müsahibələri başlayandan – 2005-ci ildən münisif yoldaşı idik. Müsahibələr zamanı bölgələrdən uşaqların seçilməsində, məclislərdə, dövlət tədbirlərində, demək olar ki, hər yerdə birlikdə olmuşuq.

Ağaxan müəllim həm də gözəl insan idi. Bu insanda paxıllıq hissi yox idi və hər zaman yaxşıılıqla məşğul olur, insanlar üçün əlindən gələni edirdi. Mən ancaq onda gözəl keyfiyyətlər görmüşəm. Xalqımızın, dövlətimizin sevimli sənətkarı idi. Dəfələrlə şahidi olmuşam ki, Azərbaycanın istənilən bölgəsinə gedəndə onu necə hörmətlə qarşılayırdılar. Təbii ki, özü fiziki cəhətdən aramızda olmasa da, ruhən həmişə bizimlədir. Çünki onun qoyub getdiyi sənət, səs, ifalar hər zaman xalqımızın qəlbində yaşayacaq”.

Xalq artisti Nəzakət Teymurova: “Onun yeri hər zaman görünəcək. Böyük ustadlarımızdan biri idi. Mən Ağaxan müəllimlə Fransada, Macarıstanda, Rusiyada, Almaniya və bir çox ölkələrdə səfərdə olmuşam. İfalarından sonra bütün salon onu ayaqüstə alqışlayırdı. Hər zaman Azərbaycan musiqisini yüksək səviyyədə təbliğ eləyib. Ağaxan müəllim bu dünyada dürtüst yaşayıb. İstər gənclərə, istər həmyaşıdlarına qarşı hər zaman hörmətlə yanaşan, əlindən gələn köməyi edən bir adam idi. Çalışıb ki, muğamlarımız qorunub saxlanılsın. Allah Ağaxan müəllimə rəhmət eləsin”.